POSVET

IZKORIŠČANJE GOZDNIH PROIZVODOV V SLOVENSKEM GOSPODARSTVU

ZVEZA GOZDARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

ZVEZA LESARJEV SLOVENIJE

DVORANA
GOZDARSKEGA INŠTITUTA
SLOVENIJE
16. NOVEMBER 2011

9.00 - 9.10

Uvodni pozdrav

Jože Falkner, predsednik Zveze gozdarskih društev Slovenije
mag. Darinka Kozinc, predsednica Zveze lesarjev Slovenije

9:10 - 9.30

Možni posek v slovenskih gozdovih in možnosti za njegovo realizacijo v obdobju 2011-2020

Jošt Jakša, Dragan Matijašić, mag. Rok Pisek, dr. Aleš Poljanec; Zavod za gozdove Slovenije

Območni načrti, izdelani za obdobje 2011–2020, so po letu 1971 že peti območni načrti in so prvič izdelani kot skupni načrti za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Načrti so izdelani na podlagi podatkovnih zbirk Zavoda za gozdove Slovenije, ki vključujejo podatke o gozdovih iz gozdnogospodarskih načrtov enot, izdelanih v obdobju 2001–2010 in podatke o odvzemu divjadi, izvedenih delih v njihovem življenjskem okolju, povzročenih škodah ter popisu poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja. Na podlagi analize stanja in razvoja gozdov, ocene stanja in razvoja populacij divjadi ter presoje gospodarjenja z gozdovi in upravljanja z divjadjo so v načrtih opredeljeni glavni problemi pri gospodarjenju z gozdovi in upravljanju z divjadjo v vseh 14 gozdnogospodarskih območjih in 15 lovskoupravljavskih območjih. Analize na ravni države kažejo na povečevanje lesnih zalog in prirastka, postopno staranje gozdnih sestojev, povečevanje deleža listavcev v lesni zalogi, regresijo jelke, slabšanje življenjskih razmer za divjad, nizko številčnost male divjadi ter prostorsko širitev nekaterih vrst divjadi, zlasti jelenjadi in divjega prašiča, ki lokalno povzročata tudi večje škode.

Območni načrti še bolj kot v preteklem desetletju poudarjajo pomen proizvodnje lesa. Dohodek iz gozda in zaposlitev sta pomembna cilja v državnih gozdovih kot tudi v delu zasebnih gozdov. Glede na razdrobljeno gozdno posest v Sloveniji je pomembna samooskrba lastnikov gozda z lesom ter les kot dodaten vir dohodka za lastnika. V razmerah povečevanja cen energentov je predvsem les za kurjavo lahko pomembna alternativa drugim virom. Poleg ekonomskih ciljev gospodarjenja se krepi tudi okoljski in socialni pomen gozdov. Temeljne strateške usmeritve in prednostne naloge pri gospodarjenju z gozdovi so predvsem zagotoviti trajnost donosov gozdov in vseh njihovih funkcij, ohranjati biotsko raznovrstnost gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni, ohranjati zdravje in vitalnost gozdov, povečati izkoriščenost proizvodnega potenciala gozdnih rastišč, povečati odprtost gozdov z gozdnimi prometnicami in uvajanje sodobnih tehnologij in v največji možni meri upoštevajo usmeritve Nacionalnega gozdnega programa.

Načrtovani možni posek je določen na osnovi stanja sestojev, razmerja razvojnih faz, ciljev in gojitvenih razmer v posameznih rastiščnogojitvenih razredih in na ravni države znaša za prihodnje desetletje 65. mio. m^3. Priprava sestojev za naravno obnovo in sadnjo je načrtovana v obsegu 37.139 ha. Obnova s sadnjo se bo prednostno izvajala zlasti v primeru sanacij zapleveljenih ali erodiranih ogolelih površin, nastalih zaradi abiotskih in biotskih vplivov. Nega je načrtovana na 146.391 ha, za zagotavljanje varstva gozdov je predvideno 159.264 dni, za nego habitatov 44.338 dni in za ostala dela 6.432 dni. Skupna dolžina za izgradnjo potrebnih gozdnih cest znaša 2.753 km, od tega je prioritetnih dolžin 754 km.

Načrtovani možni posek po GGO*:

GGO	iglavci	listavci	državni	zasebni	skupaj	
	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3/ha**
Tolmin	1.779.338	4.424.535	1.497.120	4.706.753	6.203.873	51,7
Bled	2.070.304	765.796	596.465	2.239.635	2.836.100	62,6
Kranj	3.317.751	1.582.249	380.658	4.519.342	4.900.000	76,2
Ljubljana	3.219.333	3.902.005	711.251	6.410.087	7.121.338	53,2
Postojna	2.683.300	1.992.000	2.143.840	2.531.460	4.675.300	60,9
Kočevje	3.126.216	3.063.784	3.504.566	2.685.434	6.190.000	70,8
Novo mesto	1.827.141	4.218.275	1.910.206	4.135.210	6.045.416	63,5
Brežice	759.985	3.422.060	731.500	3.450.545	4.182.045	60,7
Celje	1.581.798	2.563.110	634.816	3.510.092	4.144.908	57,3
Nazarje	2.584.146	719.093	81.654	3.221.585	3.303.239	78,1
Slovenj Gradec	3.263.858	468.574	912.802	2.819.630	3.732.432	66,2
Maribor	3.254.906	3.856.840	1.742.472	5.369.274	7.111.746	76,3
Murska Sobota	622.890	1.432.402	456.476	1.598.816	2.055.292	58,4
Kraško	1.222.465	1.646.222	298.350	2.570.337	2.868.687	33,8
Skupaj	31.313.431	34.056.945	15.602.176	49.768.200	65.370.376	60,8

* podatki iz osnutkov Območnih načrtov 2011–2020, predstavljenih na javnih razgrnitvah meseca novembra 2011
****** načrtovani desetletni posek na površino gozdov brez gozdnih rezervatov

Uresničevanje ambiciozno zastavljenega programa usmeritev in ukrepov bo v obdobju 2011-2020 odvisno od številnih dejavnikov, pri čemer pa zgolj sečnja in spravilo ne bosta zadoščali. Za realizacijo načrtovanega možnega poseka bo potrebno aktivirati potenciale zasebnih gozdov ter izpeljati začrtan program prioritetnih gradenj gozdnih cest saj ocenjujemo, da bo, ob sedanji odprtosti gozdov, na ravni Slovenije nedosegljivega približno 5 % možnega poseka, in sicer največ v kraškem GGO, GGO Tolmin in GGO Novo mesto, najmanj pa v GGO Slovenj Gradec in GGO Celje. Povečana sečnja, zlasti obnova gozdov, povečevanje okoljskih in socialnih vlog gozda ter pričakovane spremembe podnebja, ki se odražajo tudi v povečevanju deleža sanitarnih sečenj zahteva tudi večja vlaganja v nego, varstvo in ostala dela, namenjena krepitvi ekoloških in socialnih vlog gozda.

Velik pomen za strokovno usmerjanje izvajanja z območnimi načrti predvidenega programa ima javna gozdarska služba. Zavodu za gozdove Slovenije, ki opravlja veliko večino nalog javne gozdarske službe se tudi z območnimi načrti povečuje obseg dela, število zaposlenih pa je prisiljen že nekaj let zmanjševati in sredstva za kritje materialnih stroškov ne zadoščajo več za izvajanje nalog. Pričakovati je, da se bo tudi to odrazilo na uresničevanju območnih načrtov 2011-2020.

9:30 - 9.45

Predvidena poraba gozdnih lesnih sortimentov in primarnih lesnih proizvodov

mag. Mitja Piškur; Gozdarski inštitut Slovenije

''Najmočnejše jamstvo za prosperiteto gozdnega gospodarstva je dobro razvita industrija za predelavo lesa. Industrija, ki je po svoji tehnološki strukturi in po kvantitativnih kapacitetah usklajena s surovinsko bazo in ki ob enaki količini surovine izdela večjo količino ali pa večjo vrednost produktov, obeta tudi gozdnemu gospodarstvu najugodnejše razvojne perspektive.'' (Žumer, 1968)

Obseg predelave gozdnih lesnih sortimentov (GLS) in proizvodnje primarnih lesnih proizvodov imata v določenih sektorjih izrazito negativni trend. Slovenija se sooča tudi z enim od največjih padcev obsega gradbene dejavnosti v Evropi, še posebej izrazito v sektorju gradnje stavb. Poleg tega so lesni proizvodi pod pritiskom konkurenčnih materialov in poceni lesnih izdelkov iz držav v razvoju. Med sektorji primarne predelave lesa je najbolj na udaru predelava žaganega lesa iglavcev in listavcev, kjer se po drugi strani za enkrat v Sloveniji še vedno predela največ kakovostnega lesa.

Dober kazalec zmanjševanja predelave lesa iz Slovenije je razmerje med porabo in proizvodnjo GLS, ki kaže izrazito padanje (Slika 1), posledica je povečanje neto zunanje trgovine z GLS (Slika 2).

Slika 1: Trend padanja razmerja med porabo in proizvodnjo v Sloveniji

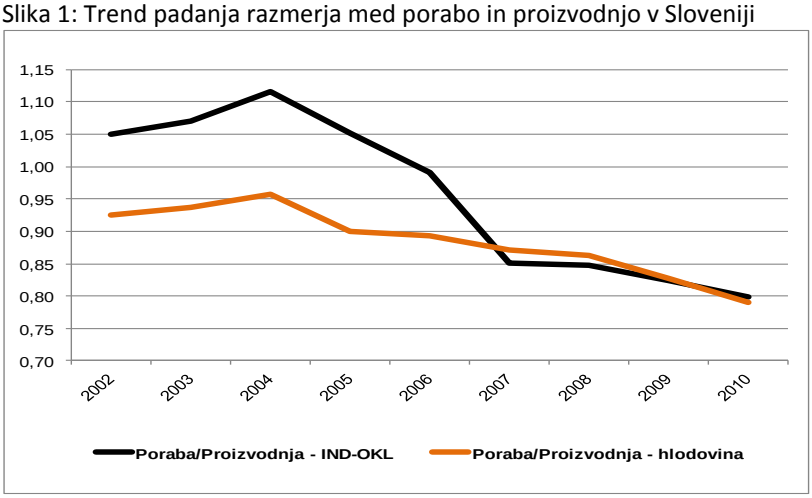

IND-OKL Industrijski okrogli les (hlodovina, les za cel. in plošče ter drug industrijski les)

Slika 2: Neto zunanja trgovina (izvoz – uvoz) z gozdnimi lesnimi sortimenti v Sloveniji

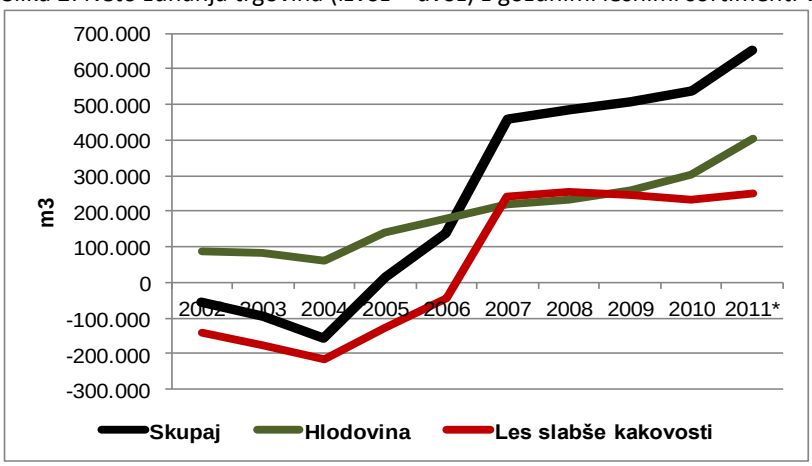

Pomen predelave lesa iz slovenskih gozdov prikazuje preglednica 1. Najmanj vrednosti je dodano lesu v primeru neposrednega izvoza v tujino.

Preglednica 1: Naraščanje vrednosti proizvodov glede na vrsto proizvoda (okvirni izračuni)*

Lesni proizvod	EUR/t	EUR/ m^3	RWE**	EUR/ RWE	EUR/ m^3 vhoda	Razlika na m^3 vhoda (EUR)	Indeks na žagan les
Žagan les iglavcev	258	142	1,5	95	65	30	1,0
Iverne plošče	240	155	1,5	103	40	63	2,1
Opažne plošče (tri-slojne)	830	376	2,3	163	65	98	3,3
Vezane plošče (iz listov furnirja listavcev)	925	667	3,1	215	72	143	4,8
Vlaknene plošče	369	300	1,5	200	45	155	5,2
Mehanska celuloza	500	500	2,5	200	40	160	5,4
Montažne zgradbe - lesene	1.444	722	2	361	65	296	10,0
Sedeži z lesenim ogrodjem	5.231	3.662	3,33	1.100	72	1.028	34,6

Opombi:
* Okvirni izračuni GIS, ki temeljijo na statistiki zunanje trgovine, pretvorbenih faktorjih GIS in UNECE, bazi COMEXT, analizi JOLP, odkupnih cenah GLS na kamionski cesti …
** RWE – ekvivalent okroglega lesa za enoto proizvoda (m^3 vhoda/m^3 proizvoda)

Ali bodo negativne trende izkoriščanja potencialov predelave lesa iz slovenskih gozdov obrnili v nasprotno smer ukrepi politike, kot sta Strategija slovenske lesne industrije in Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti sektorja GOZD-LES, bo pokazal čas; uspeh je odvisen tudi od pripravljenosti za spremembe vseh deležnikov v proizvodni verigi od gozda do končnih lesnih izdelkov.

9.45 - 10.00

Organizacija in tehnologija izkoriščanja gozdov in njun prispevek v realizaciji možnega poseka v zasebnih gozdovih

dr. Jurij Marenče, dr. Janez Krč, dr. Špela Pezdevšek Malovrh; BF – Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Pretežno zasebna gozdna posest, majhnost in razdrobljenost le-te, večinoma skromna opremljenost in usposobljenost njihovih lastnikov, so gotovo pomembna dejstva in hkrati razlogi, ki vplivajo na realizacijo možnega poseka v teh gozdovih. Mnogi od njih so ekonomsko neodvisni od dela v svojem gozdu, hkrati pa imajo za to dejavnost tudi malo interesa.

Mehanizacija, ki jo zasebni lastniki pri svojem delu v gozdu uporabljajo je večinoma starejša, varovalna oprema pa pomanjkljiva – nekateri opremo sicer imajo, jo pa pri svojem delu manj pogosto uporabljajo. Pri profesionalnem in odgovornem delu veljajo predpisi in pravilniki, ki opredeljujejo primerna in zahtevana delovna sredstva ter opremo za varno delo. Ob neupoštevanju takšnih pravil je verjetnost nezgod tudi temu primerno večja.

V preteklem obdobju je kar nekaj avtorjev analiziralo opremljenost, delo in navade lastnikov pri delu v gozdu. To so bile poleg drugih raziskovalcev predvsem raziskave v okviru diplomskih del študentov, ki so bile omejene na različna območja v Sloveniji. Podatki zaradi različnih metodoloških pristopov niso neposredno primerljivi, lahko pa iz njih sklepamo na stanje na tem področju. Pri analizi opremljenosti z motornimi žagami avtorji ugotavljajo, da imajo posestniki v povprečju 1,4 do 1,6 motornih žag, 1,3 do 1,4 traktorjev, pri tem pa vitle uporablja manj kot polovica posestnikov zajetih v

raziskavah. Pri osebni varovalni opremi analize kažejo, da ima zaščitno čelado 21 do 37 % lastnikov gozdov, glušnike 16 do 22 %, primerno obleko 9 do 21 %, obutev 62 do 65 % in rokavice v 70 do 94 % primerov. Pri tem je potrebno poudariti pomembno razliko - opremo zgolj imajo ali pa jo pri svojem delu tudi redno uporabljajo. Ob upoštevanju tega dejstva postanejo zgornji deleži še občutno manjši. Rezultati so daleč od želenega stanja, ga pa lahko privzamemo kot reprezentativno na področju opremljenosti za izvedbo gozdnih del v Sloveniji.

V zadnjem obdobju prihaja v ospredje vloga različnih oblik povezovanja lastnikov gozdov – z namenom intenziviranja gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Aktivno članstvo v interesnih skupinah je pomembno tako za pridobivanje zavesti o kolektivnem delovanju, ki omogoča samoorganizacijo in sodelovanje, kot tudi za izboljšanje gospodarjenja z gozdovi. Pripravljenost lastnikov za povezovanje je v prvi vrsti odvisna od njihovih neposrednih interesov, ki so povezani z njihovimi potrebami, cilji, motiviranostjo in socialno-demografskimi dejavniki, na drugi strani pa so omejeni s posestnimi in lastninskimi razmerami, zato se povezujejo v različne oblike (PEZDEVŠEK MALOVRH, 2010). V Sloveniji se je organiziranost lastnikov gozdov skozi čas spreminjala. Kot prva oblika povezovanja lastnikov gozdov so se pojavile zadruge, katerih prvenstvena naloga je pospeševanje gospodarskih koristi in učinkovitosti članov. Po osamosvojitvi Slovenije so se pojavile nove oblike povezovanja lastnikov gozdov, kot so strojni krožki in strojne skupnosti, kjer lastniki gozdov med seboj sodelujejo pri rabi strojev in tako zmanjšujejo stroške, dosegajo večjo delovno produktivnosti in kakovost dela, hkrati pa se jim odpre možnost za pridobivanje dodatnega dohodka z delom na drugih kmetijah. Anketa med lastniki, ki sodelujejo pri nakupu in rabi strojev (n=50) je pokazala, da večjih problemov pri skupni nabavi in rabi strojev ni, da je poskrbljeno za delitev stroškov vzdrževanja in popravil, časovno dinamiko rabe strojev, zbiranje amortizacije in skladiščenje strojev. Nadalje anketirani lastniki gozdov vidijo prednosti sodelovanja pri rabi strojev predvsem v večji izkoriščenosti strojev, delitvi stroškov za nakup in manjših stroških dela (OTO, 2010).

V zadnjih letih so se začeli lastniki organizirati tudi v društva lastnikov gozdov, katerih glavni poudarek je na informiranju lastnikov, svetovanju pri trženju lesa, skupinski nabavi ter zastopanje interesov članov pred drugimi organizacijami. Težišče dela društev lastnikov gozdov je tudi na izobraževanju za kakovostno in učinkovito delo v gozdu. Pri tem posebno pozornost namenjajo usposabljanju lastnikov za varno delo v gozdu, saj se vsako leto pri sečnji in spravilu v gozdu zgodi veliko nesreč. Takšen je lahko tudi primer društva lastnikov gozdov ob Lahinji in Kolpi, ki je bilo ustanovljeno pred nekaj leti. Ustanovljeno je bilo z namenom povezovanja lastnikov gozdov, med katerimi prevladuje majhna gozdna posest (povprečno 0,5 ha). Pri tem je potrebno poudariti, da gre za posameznike, ki so se včlanili v društvo in s tem pokazali tudi večji interes za delo v gozdu.

Analiza med člani društva (n=78) je pokazala, da imajo lastniki v svoji posesti v povprečju 2 motorni žagi, 1,3 traktorje, vitle pa v povprečju uporablja blizu 70 % anketiranih. Tudi pri osebni varovalni opremi je stanje v primerjavi z do sedaj omenjenimi anketami boljše. Čelado ima 85 % lastnikov, zaščitno mrežico 70 %, glušnike 67 %, zaščitne hlače 65 %, primerno obutev 64 % in rokavice 83 % lastnikov. Tudi ti deleži so nekaj manjši, ko lastnike povprašamo o dejanski uporabi vse naštete opreme pri njihovem delu. Pri obutvi in rokavicah razlike niso bistveno drugačne od dosedanjih prikazanih rezultatov, z ostalo opremo pa so člani društva bolje opremljeni. K temu je gotovo prispevala skupno izvedena nabava opreme, ki jo takšno povezovanje tudi omogoča (VERDERBER, 2010).

Povezovanje lastnikov lahko pripomore k racionalizaciji izvedbe del v primeru, ko je razdrobljena posest ovira za rabo sodobnih tehnologij.

Zato želimo v nadaljevanju prikazati kakšne možnosti ima sodobna tehnologija v slovenskih zasebnih gozdovih, kakšni so obeti njene rabe v različicah, vezanih na količino t.i. socialnega kapitala, ki je opredeljen kot sposobnost družbe za sodelovanje in na primeru gozdarstva lahko tudi za združevanje pri izvedbi del. Sodelovanje in združevanje je postalo nujno za države, ki imajo v primerjavi z nami bistveno večjo povprečno gozdno posest in njihove izkušnje z združevanjem lastnikov gozdov kažejo na eno izmed zgodb o uspehu.

Z raziskavo smo analizirali možnosti prostorskega združevanja zasebne gozdne posesti in le te primerjati s stanjem nepovezanosti - vse to v povezavi z dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost rabe sodobnih tehnologij pri delu v gozdarstvu (KRČ, 2006).

Na osnovi izbranih kriterijev smo izločili 54.460 ha zasebnih gozdov. Razlika med vsemi izbranimi površinami in sestoji v razvojni fazi drogovnjaki ter debeljaki predstavljajo druge razvojne faze gozdnih sestojev, za katere smo privzeli, da so z vidika razvojne faze manj primerni za uporabo strojne sečnje. Največ izbranih površin zasebnih gozdov se nahaja na mariborskem in ljubljanskem območju. V večini območij prevladujejo debeljaki, kar z vidika konkurenčnosti rabe strojne sečnje v primerjavi s t.i. klasičnimi tehnologijami ni ugodno.

Rezultati analize nadalje kažejo, da imamo na kar 3/4 izbranih potencialno primernih površinah (odsekih) za strojno sečnjo povprečno zasebno parcelo manjšo od 8 ha, ki jo navajajo tuji viri (BULTEMEIER 1998) kot tisto minimalno velikost, ki naj bi jo imela delovišča pri strojni sečnji. Le dobre 3 % je odsekov z več kot 30 ha, kar priporočajo za minimalno površino uporabe strojne sečnje, kjer ni potreben vmesni premik strojev s prevozom na posebej prirejenih prikolicah.

Z vidika posameznega lastnika je odstotek izbranih površin še precej manjši. Med slovenskimi lastniki gozdov, ki imajo gozdne posesti primerne za strojno sečnjo, je namreč le 1,32 % takih, katerih velikost posamezne parcele zadošča že omenjenim nemškim kriterijem za minimalno velikosti delovišča, kjer se lahko gospodarno uporabi strojna sečnja.

Nadalje so nas zanimali potencialne možnosti organiziranja skupne izvedbe del na terenih, primernih za strojno sečnjo. Rezultati modelnega združevanja kažejo, da bi bilo možno na državni ravni z združevanjem sosednjih odsekov v zasebni lasti oblikovati 2.694 prostorsko ločenih površin, ki imajo povprečno 32,12 ha. Od tega jih je po številu skoraj 1/3 (31,3 %) večjih od 8 ha. Teh 31,3 % modelno združenih površin po številu pa predstavlja po površini več kot 94 % od skupno za strojno sečnjo primerne izbrane površine. Med njimi je tudi 2/3 takih, ki presegajo 30 ha. Iz ugotovitve lahko povzamemo, da glede na kriterij velikosti delovišča z združevanjem dela med sosednjimi lastniki gozdov lahko ustvarimo pogoje, kjer bi lahko strojno sečnjo uporabili na veliki večini izbranih površin v zasebnih gozdovih.

Na drugi strani pa se postavlja vprašanje, ali kljub ugodnim sestojnim in terenskim razmeram, sploh obstaja pripravljenost lastnikov za sodelovanje pri rabi sodobnih tehnologij. Rezultati ankete izvedene med lastniki gozdov (n=52), so pokazali, da se je 78,8 % anketiranih pripravljenih povezati z drugimi lastniki pri rabi strojne sečnje. Največji interes so izkazali lastniki, ki imajo v lasti manj kot 10 ha gozda (62,2 %), ter lastniki večjih posesti.

Do uporabe sodobnih tehnologij so nekateri lastniki gozdov skeptični, ker se bojijo, da bi se jih zmanjšala možnost za delo v svojem gozdu (46,2 %) in možnost za pridobitev dohodka iz dela v svojem gozdu (36,5 %). Lastniki gozda pa vidijo v sodobnih tehnologijah tudi prednosti, kot so večja možnost za pridobitev dohodka (38,5 %), več časa za nove oziroma druge gospodarske aktivnosti (65,4 %), več prostega časa (46,2 %), zmanjšanje števila nezgod (76,9 %), povečanje stopnje negovalnih del (53,8 %) ter boljša realizacija možnih sečenj (75,0 %).

Med anketiranimi je 36,5 % takih, ki bi delo prepustili gozdarskim gospodarskim družbam, ki delo opravljajo s sodobnimi tehnologijami. Bi pa delo oddali izvajalcem, če ne bi imeli opreme (57,7 %), če ne bi imeli časa (48,1 %), če bi bilo delo hitreje (23,1 %) ali bolj kvalitetno opravljeno (46,2 %) in če bi imeli večji dohodek (65,4 %).

Kje vidimo rešitve za posodabljanje dela v zasebnih gozdovih?

Gotovo so različne oblike povezovanja lastnikov gozdov stroki lahko v pomoč pri uresničevanju ciljev gospodarjenja od katerih je realizacija možnega etata pomemben del.

Morda je prišel tudi čas, ko se bomo v stroki morali vprašati, ali je še smiselno pospeševati množičnost pri delu. Proti govorita vsaj dve dejstvi:

- zahteva po koncentraciji dela pri učinkoviti rabi sodobnih tehnologij in visok vložek sredstev za tehnološko posodabljanje ter
- še pomembnejši dejavnik visokega števila nesreč pri delu, kjer imamo zanesljivo statistiko le v primeru smrti. Pri vseh ostalih lažjih nezgodah, do katerih prihaja predvsem zaradi pomanjkljive usposobljenosti in opremljenosti, pa evidence sploh nimamo.

10.00 - 10.15

Aktiviranje lesnega potenciala iz zasebnih gozdov

Egon Rebec; Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije združuje med drugim lastnike gozdov, ki posedujejo 52 % slovenskih gozdov oziroma skoraj 70 % zasebnih gozdov. Ena glavnih nalog Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije je tudi dvig učinkovitosti gospodarjenja z zasebnimi gozdovi za povečanje dohodka lastnikom gozdov ter večjo uporabo lesa in lesnih izdelkov med domačimi potrošniki.

V zasebnih gozdovih, ki obsegajo 75 % slovenskih gozdov se je v letu 2010 posekalo manj kot 54 % načrtovanega možnega letnega poseka oziroma zgolj 28 % letnega prirastka lesa. Priložnosti in rezerv je še veliko.

Za boljšo aktivacijo lesnega potencial iz zasebnih gozdov bi morali začeti s prenovo gozdarskega sistema od načrtovanja v gozdarstvu, svetovanja, izobraževanja in usposabljanja lastnikov gozdov, odstranitve administrativnih ovir pri izgradnji prometnic, spodbud za vlaganja v gozdove, združevanja lastnikov gozdov, razvoja podjetništva do boljše povezanosti z lesnim sektorjem. Temu cilju morajo slediti tudi ostala negozdarska zakonodaja in programi, ki se dotika gozdarstva in primarne predelave lesa (okoljska, davčna, ipd..). Seveda pa mora do vprašanja boljšega izkoriščanja lesa iz zasebnih gozdov spremeniti odnos tudi država in temu vprašanju nameniti med drugim ustrezna kadrovska in finančna sredstva.

Večjo mobilizacijo lesa iz slovenskih gozdov bi lahko dosegli s sistematičnim pristopom k odstranjevanju ovir oziroma z:

1. poenostavitvijo gozdarskega načrtovanja in bolj jasno določitvijo čemu in komu je namenjeno. Pri načrtovanju ukrepov bi morali v večji meri upoštevati tudi ekonomske zakonitosti gospodarjenja z gozdom. Morda je sedaj čas, da se v sistem gozdarskega načrtovanja umesti tudi posestne načrte.
2. združevanjem lastnikov gozdov v drobni posesti, ki bi se moralo bolj spodbujati. Potrebno je tudi narediti preboj k združevanju lastnikov gozdov na bolj ekonomskih temeljih. Prav tako je potrebno združiti Agrarne skupnosti in spremeniti zakonodajo, ki bo omogočala normalno upravljanje z njihovim premoženjem. Davčna zakonodaja bi morala razlikovati lastnike gozdov, ki z gozdovi ustrezno gospodarijo od lastnikov, ki z gozdom ne gospodarijo.
3. večjim vložkom v izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov, da bi lastniki gozdov spoznali priložnosti, ki jih imajo v svojem gozdu in tako bolje aktivirali lesne potenciale, seveda z bolj varnim delom.
4. vzpostavitvijo svetovalne strukture za intenzivnejše izkoriščanje in predelavo domače lesne surovine. Na terenu bi morali dobiti tudi svetovalce - pospeševalce, ki bi lastnikom gozdov svetovali in pomagali pri organizaciji skupnih sečenj. Obstoječim temam svetovanja bi morali dodati še druge vsebine iz tehnologije sečnje, spravila, transporta in primarne predelave lesa, uporabe lesne biomase za energetske namene, poslovnih procesov, ekonomike gospodarjenja z gozdom, nadaljnje predelave lesa in prodaje lesnih proizvodov itd.
5. nadaljevanjem programov za izboljšanja stanja glede odprtosti, predvsem pa je potrebno najti rešitev za enostavnejše administrativne postopke pri pridobivanju dokumentacije za izgradnjo gozdnih prometnic v drobni posesti.
6. hitrejšim in bolj spodbujanim razvojem podjetništva na področju gozdarstva in primarne predelave lesa na podeželju. Morda bi bila potrebna boljša promocija Programa razvoja podeželja za področje predelave lesa in predvsem bolje organizirano poslovno in strokovno svetovanje.

7. večjo pozornostjo do spodbud za negovalna in druga dela, kjer že napade izkoristljiv les. Če hočemo aktivirati lesne potenciale iz zasebnih gozdov je nujno potrebno zagotoviti v državnem proračunu dodatna sredstva za ukrepe v smeri večjega izkoriščanja lesnega potenciala. Prav tako bi gozdarski ukrepi v Programu razvoja podeželja morali imeti večjo veljavo.

Les je še vedno naše neizkoriščeno bogastvo!?

10.15 - 10.30

Odmor za kavo

10.30 - 10.45

Vpliv naravnih nesreč na sečnjo v povezavi s klimatskimi spremembami

Marija Kolšek; Zavod za gozdove Slovenije

Na realizacijo možnega poseka imajo velik vpliv sanitarne sečnje, ki so večinoma posledica naravnih nesreč. Sedanjih podnebnih sprememb, ki imajo in bodo imele velik vpliv na naravne nesreče, ni več mogoče zanikati. Podatki meritev temperatur v Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih kažejo trend naraščanja. Količina padavin se ni zmanjšala, spremenila pa sta se razporeditev padavin ter odtok vode prek leta. Zaradi višjih temperatur se je povečala evapotranspiracija (vir: ARSO). Posledice segrevanja ozračja na gozdove so se na primer pokazale po vročem in sušnem poletju 2003, po katerem je sledila večletna obsežna namnožitev podlubnikov.

Po napovedih iz Modela zdravja gozdov (Ogris, 2007) se bo zaradi segrevanja ozračja v Sloveniji povečal povprečni delež potencialne sanitarne sečnje v odnosu do lesne zaloge ter potencialna površina, kjer se lahko pojavi sanitarna sečnja. V gozdovih s spremenjeno drevesno sestavo bo povprečni sanitarni posek večji kot v gozdovih z ohranjeno drevesno sestavo. Sanitarnih sečenj zaradi žuželk bo predvidoma več, zaradi žleda manj, zaradi drugih naravnih nesreč pa bistveno več.

Razlogi za povečanje sanitarnih sečenj bodo: intenzivnejši vremenski pojavi, stres za drevesa in hkrati ugodnejše razmere za nekatere škodljive organizme, pojav novih škodljivih organizmov.

Po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije (podatki za obdobje 1995-2010) je delež sanitarnih sečenj v celotnem letnem poseku povprečno 31 %, to je približno 882.000 m^3 oziroma 11 % letnega prirastka lesa po podatkih za leto 2010. Sanitarne sečnje so po Zakonu o gozdovih sečnje okuženega, z insekti napadenega, močno poškodovanega ali podrtega drevja. Pri analizi sanitarne sečnje smo upoštevali varstveno-sanacijske sečnje (izredni posek) in posek oslabelega drevja zaradi sanitarnih vzrokov (izveden med rednim posekom). Približno tretjina sanitarne sečnje je izvedena zaradi poškodb drevja v naravnih ujmah (34 %), tretjina zaradi gozdnemu drevju škodljivih žuželk (34 %) in tretjina zaradi drugih sanitarnih vzrokov (32 %), med katerimi prevladuje posek zaradi bolezni gozdnega drevja.

Sanitarne sečnje vplivajo na realizacijo načrtovanih negovalnih sečenj na prizadetih območjih. Večji delež sanitarnih sečenj pomeni manjši delež negovalnih sečenj na prizadetih območjih. Na realizacijo negovalnih sečenj na neprizadetih območjih sanitarne sečnje praviloma ne smejo vplivati. Kvečjemu je potrebno narediti zamik načrtovanih negovalnih sečenj, saj ima izvedba varstveno-sanacijskih sečenj prednost pred rednimi sečnjami. V primeru sanitarne sečnje zaradi nepredvidenih sprememb v gozdovih (vremenske in vodne ujme, emisije, gozdni požari, pojavi rastlinskih bolezni in prenamnoženih populacij žuželk gozdnega drevja) je po sedanji zakonodaji dopustno preseganje možnega poseka 25 % na ravni gozdnogospodarske enote ali 30 % na ravni rastiščno gojitvenega razreda.

Sanitarne sečnje vplivajo na vrednost posekanega drevja. Posekana lesna masa v naravnih nesrečah poškodovanega drevja je praviloma manj vredna od lesne mase iz rednih sečenj. Posledica naravnih nesreč so poškodbe drevja, kot so polomljena in razcepljena debla, odlomljene veje in vrhovi, raztrganine, odrgnine (večinoma zaradi naravnih ujm), rovni sistemi žuželk v lesu ter obarvanje in trohnobe lesa zaradi okužb z glivami.

Sanitarne sečnje so neenakomerno razporejene po letih in so bile v obravnavanem obdobju vzrok za 19-37 % letnega poseka na ravni Slovenije, na ravni gozdnogospodarskih območij pa od 6-68 % letnega poseka. V primeru obsežnejših naravnih nesreč je treba v razmeroma kratkem času posekati, izvoziti iz gozda in zagotoviti pravilno skladiščenje oziroma predelavo velike količine poškodovanega drevja. V teh primerih je za uspešno sanacijo nujno povezovanje vseh, ki izvajajo posamezne naloge pri sanaciji oziroma odločajo pri njihovi izvedbi, pristojnega ministrstva, javne gozdarske službe, lastnikov gozdov, gozdarskih gospodarskih družb in podjetij ter lesno predelovalne industrije, da je izkoristek oziroma izkupiček od poškodovanega drevja čim večji.

10.45 - 11.00

Lesarstvo kot priložnost za gospodarski razvoj

Gregor Benčina; Skupina Jelovica

11.00 - 11.15

Problemi gozdarskih gospodarskih družb pri delu v slovenskih gozdovih in njihov predvideni razvoj

Jakob Levec; GZS - Združenje za gozdarstvo

Gozdarske družbe, še bolj pa lesna podjetja so podobno kot ostala podjetja v državi občutila svetovno krizo, ki je prevetrila poslovanje in razmere znotraj družb. Težav je več – od nelikvidnosti, ki se izraža v plačilni nedisciplini, težav pri najemanju posojil do praktičnega zaprtja razvojno-tehničnih oddelkov, kar se kaže z viškom gozdarskih inženirjev mlajših generacij. Z namenom sem omenil tudi lesna podjetja, saj so gozdarske družbe neposredno vezane na lesno-predelovalni sektor, ki mu je kriza le še zadala zadnji udarec. Če želimo pomagati odpraviti težave gozdarskih družb – tako velikih »koncesionarjev« kot tudi manjših družb (nekateri delujejo kot podizvajalci ali pa si iščejo kruh v privatnem sektorju), moramo razumeti izvor in ozadja. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so gozdarska podjetja šele na začetku zgodbe o lesu in je nujno sodelovanje z lesno-predelovalnimi podjetji.

Najbolj očitna delitev slovenskih gozdov tako po izkoriščenosti, kot po ostalih značilnostih je delitev na privatne in državne gozdove. Državni gozdovi so na splošno dobro odprti s cestami in vlakami ter 100 % izpolnjujejo načrtovane etate in gojitvena dela. Nasprotje pa predstavljajo privatni gozdovi, ki v gozdni površini zajemajo 80 %, etate pa izpolnjujejo pod 60 %, kar predstavlja za trg le tretjino lesa.

Konkurenčno se še vedno ne moremo primerjati z našimi severnimi sosedi. Začnemo lahko v načinu gospodarjenja, ki je pri nas bolj sonaravno in trajnostno kot v drugih deželah EU in posledično ne zasleduje zgolj prirastka točno določenih drevesnih vrst, ki so umetno sajene. Osebno menim, da se bi se dalo tudi z obstoječo naravnanostjo bolje zasledovati manjše stroške proizvodnje brez večjih posledic za sonaravnost. Lep primer je strojna sečnja, kjer z dobrim sodelovanjem vseh vpletenih inštitucij (SKZG, ZGS, izvajalcev) lahko pokažemo kar nekaj primerov dobro opravljenega načrtovanja in dela. Pri uporabi ergonomsko (tudi ekonomsko) boljše strojne sečnje pa lahko pri neprimernem načrtovanju hitro zaidemo v ekonomsko in ekološko manj uspešne zgodbe. Pri nas strojno obdelamo le 3 % površin, po terenskih

omejitvah bi lahko prišli do 30 %, največji problemi so drevje prevelikih dimenzij, prevelike omejitve in razdrobljenost privatne posesti. Prav v privatni posesti pa leži rak rana neizkoriščenosti naravnega bogastva. Z neizpolnitvijo načrtovanih etatov se drevesa starajo in izgubljajo na kakovosti, ki je zanimiva za predelovalce. Premajhna realizacija gojitvenih del tudi pripomore k slabši kakovosti lesa. Dodatno povečujejo stroške izvajalcev (kar direktno prizadene lastnike) še slabša prepredenost z vlakami in šibkejše omrežje cest. Pri tem so lastniki prepuščeni na pripravljenost sodelovanja vseh vpletenih lastnikov, čez katere parcele naj bi vlaka oz. cesta potekala, da ne govorim o vseh birokratskih dovoljenjih in potrebnih soglasjih. V privatnih gozdovih še vedno poteka veliko sive ekonomije, dela brez računov, kar je tudi težava družb, ki poslujejo davčno pravilno in so jim nekonkurenčne za več kot 20 %, če prištejemo še administrativne stroške.

Sklepam, da bodo gospodarske družbe po organiziranosti sledile vzorcem iz srednje in severne Evrope. S tehničnega vidika pomeni večji delež strojne sečnje in večanju strojev v gozdu. Mislim da bo povezovanje z lesno industrijo neizogibno, kar pomeni, da bo bodisi vse več mešanih gozdarskih podjetij s svojo lesno predelavo ali pa bo šlo za projektno sodelovanje na različnih ravneh. V obdobju od tranzicije so večja podjetja že pokupila manjša, ni pa izključeno, da se bo tej bitki pridružil še tuj kapital. Obstaja tudi možnost združevanja obstoječih služb, ki delujejo v gozdnem prostoru.

11.15 - 11.30

Možnosti za izboljšanje stanja slovenske predelave lesa

Mitja Bolčič; Obrtno podjetniška zbornica Slovenije - Sekcija lesnih strok

Lesarji: tesarji, tapetniki in mizarji se združujemo v SEKCIJI LESNIH STROK. Naša sekcija šteje cca. 2.500 članov,pretežno mizarjev (cca. 2.000), približno desetina je tesarjev, ostalo so tapetniki.

TAPETNIKI za konstrukcije uporabljajo večinoma cenejše in lažje vezane plošče, in konstrukcijske elemente iz trših listavcev.

MIZARJI porabimo največ lesne mase, pretežno v lesnih tvorivih, povečuje pa se poraba kvalitetnega suhega žaganega lesa.

Ker je te podatke težko pridobiti, ocenjujem, da pohištveniki pretežno kupujemo srednje trde (bukev, češnja oreh) in trde listavce (jesen, hrast, akacija), izdelovalci stavbnega pohištva in okenskih elementov pa pretežno uporabljajo les iglavcev (smreka, ruski macesen).

TESARJI pretežno uporabljajo les iglavcev. Samo nažaganega neradi uporabljajo, ker nimajo kvalitetnih in dovolj velikih ponudnikov, raje sproti iz Avstrije uvažajo lepljence po posamezni specifikaciji.

ŽAGARJI so zgodba zase. Po navadi so tudi tesarji ali pa imajo tesarstvo in v okviru dejavnosti še svojo žago. Nekaj jih je tudi takšnih, ki jim žaga služi za žaganje surovine za izdelavo embalaže. Večina jih je neprestano nezadovoljnih, ker da ne dobijo dovolj hlodovine v želeni količini in kvaliteti.
To se bojijo javno povedati, da se jim ne bodo omejile še te količine hlodovine, ki jo sedaj nekako uspejo nabaviti.

TAPETNIKI nekih večjih problemov glede zagotavljanja surovine nimajo.

MIZARJI pogrešamo še več trgovcev, ki bi zaradi konkurence ponudili cenejši žagan les. Predstavljamo si ,da bi se nekako uvrstili v nabavna združenja-grozde, kjer bi se vnaprej dogovorili za količine po posameznih sortimentih in na ta način optimirali nabavno ceno. Na ta način bi iz gozdarskih sortimentov potegnili največji kvalitetni izkoristek. Tudi za

gozdarje ali lastnike gozdov bi moral biti finančni izplen večji. Če bi imel trgovec ali žaga vnaprej prodane vse kvalitete žagarskih proizvodov, bi lahko odkupil tudi hlodovino nižje kvalitete, seveda bi moral izdelovati tudi elemente, ki jih tako in tako narežemo iz desk. Odpadki, ki tukaj nastajajo pa bi bili zbrani na enem mestu.

Mali smo hitro prilagodljivi. Izredno hitro lahko razvijemo nov od trga povpraševanji produkt. Vseeno pa nimamo vedno vseh informacij. Mislim na informacije s trga, pa informacije o surovini, ki nekako proizvajalcem gozdnih sortimentov ostaja.

Trdim,da lahko na podlagi teh zadnjih informacij tudi mi razvijemo produkte, v katerih bi bila uporabljena nekurantna surovina, ki ima manjšo ceno. Informacije o trenutnem stanju, v prihodnjih letih pričakovanih posekih po drevesnih vrstah in kvaliteti in še o čem imajo Inštituti. Seveda si predstavljam, da bi morali na tej tematiki najprej delati naši inštituti in ideje in možne rešitve postaviti pred proizvajalce. Ne pred posamezne in posameznike. Najprej na rednih forumih in delavnicah, nato pa bi se zagotovo našel kakšen podjetnik, ki bi v ideji našel podjetniško priložnost.

Ni umetnost iz lepih hlodov in desk narediti kvaliteten in drag izdelek.

Umetnost in znanje je iz pravega mixa surovine narediti še vedno dovolj ekonomsko zanimiv izdelek. Na ta način bi z lahkoto zaposlili več ljudi v naši branži in bi bili z vidika surovine sigurno bolj konkurenčni in bi se bistveno lažje prilagodili cenovnemu pritisku s trga.

TESARJI so tisti, ki bodo poleg izdelovalcev hiš največ povečali porabo lesa po prebivalcu. Ni jim vseeno,da morajo konstrukcijske lepljence kupovati v Avstriji. Toliko bolj grenko je to, da so povečini izdelani iz našega izvoženega lesa. Toda tako najlažje in kar je ironično NAJCENEJE pridejo do potrebnega materiala.

Ta slovenska anomalija zelo boli tudi obrtnike ŽAGARJE. Oni so tisti, ki lahko fleksibilno žagajo posebne žagarske sortimente.

Zaradi kvalitativnega izkoristka in boljše izrabe okroglega lesa je zelo pomembno, da obstanejo in so čim bolj regijsko razsejani. Tako lahko razžagajo tudi manjše količine hlodovine, ki bi drugače verjetno šle v drva.

Ne moremo sprejeti dejstva, da se hvalimo, kako smo gozdnata dežela, da je les poleg vode naše edino naravno bogastvo, les iz taistega gozda pa je prej dostopen ozko mislečim posameznikom in tujcem, kot pa našim ljudem, ki bi s predelovanjem istega dostojno preživljali sebe in svoje zaposlene.

Naša sekcija je že izvedla anketo med žagarji. Popisali smo njihove letne potrebe po hlodovini. **Z gozdarji se želimo dogovoriti o načinu zagotavljanja ustrezne količine surovine za male slovenske žagarje.**

Predlagamo tudi uvedbo enotnih standardov pri prodaji vseh gozdnih in žagarskih sortimentov. Velikokrat na terenu velja zakon močnejšega. Meter mora biti za vse enako dolg.

Naša sekcija predlaga, da pristojni državni organi zaostrijo pogoje izvoza okroglega lesa. **Predlagamo visoke takse za uporabo gozdnih cest, uvedejo naj se dragi fitopatološki pregledi slehernega tovornjaka, ki zapusti Slovenijo.**

Carinski ali drugi državni organi naj vztrajno kontrolirajo tovornjake, naj vztrajno kontrolirajo njihovo maso (poznavalci trdijo, da so vedno pretovorjeni, ko peljejo hlode v Avstrijo). Če bi vozili par m^3 manj, bi bila matematika kupcev drugačna.

Občutek imamo, da načrtno uničujejo naše lesarje. Vso pravico imamo načrtno jih ovirati.

Moramo najti inovativni način, kako bi se oviralo izvoz hlodovine, hkrati pa bi bilo vse po zakonu (npr. pristojne inšpekcijske službe bi morale predpisati obvezno odstranitev lubja. Lubje bi kot energent ostal doma, hkrati pa bi se Avstrijcem nakup naše hlodovine manj izplačal).

Ko se bo kritično zmanjšalo število slovenskih lesarjev, se bo kritično zmanjšalo tudi povpraševanje po lesenih sortimentih. Na ta način bodo tudi lastnikom gozdov in gozdarjem ponujene nižje odkupne cene hlodovine. To trditev je že dokazala zgodovina…..

Avstrijci se proti slovenskim lesarjem borijo s kapitalom. Zakaj ne bi mi uporabljali enake taktike.

Če država najde denar za Grčijo, bi zlahka morala najti denar za subvencioniranje obrestne mere za kredite za nakup hlodovine in lesa.

Ti ugodni in strogo lesarski krediti za obratna sredstva bi morali biti po ključu velikosti dostopni vsem lesarjem.

Na enostaven način se da izračunati, koliko denarja potrebujemo, da vsi lesarji takoj plačamo potreben kupljen les in smo plačilno konkurenčni in primerljivi plačniki z Avstrijskimi kupci.

Ta kapitalski sklad bi se lahko postopoma kreiral iz evra odvedenega pri prodaji vsakega m^3 lesa. Služil bi kot amortizer in protiutež tujcem.

11.30 - 11.50

Akcijski načrt za uveljavitev gospodarskega kompleksa Gozdarstvo – Lesna predelava

Anica Zavrl Bogataj, mag. Luka Zajec; MKGP, Komisija GOZD-LES

Les je bil ključnega pomena pri razvoju in preživetju človeka skozi celotno njegovo zgodovino. Drevesa zagotavljajo življenjsko pomembno okolje za življenje ljudi in živali s proizvodnjo kisika, hranljivih snovi ter zdravilnih zelišč in zagotavljajo material za izgradnjo bivališč snovi, ki nastopajo v vseh fazah kulturnega razvoja človeka (papir, pohištvo, glasbila, umetnine, itd.). Tudi v sodobnem svetu, ki je prepleten z najnaprednejšimi tehnologijami in materiali, je les še vedno nenadomestljiv v gradbeništvu in pohištveni industriji predvsem zaradi svoje lepote, uporabnosti in splošne dosegljivosti.

Zavedanje splošno koristnih funkcij narave in gozda se tudi na globalni ravni povečuje, zato je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila leto 2011 **za mednarodno leto gozdov**, ki poteka pod geslom **»Gozdovi za ljudi«**. Namen mednarodnega leta gozdov je predvsem zaustavitev prekomernega krčenja gozdov, ki na globalni ravni resno ogroža obstoj gozda (predvsem tropskega deževnega gozda), oblikovanje varovanih območij, trajnostno gospodarjenje z gozdovi ter povečanje javnega zanimanja za gozd. Na globalni ter na nacionalnih ravneh se ob tem odvijajo različne aktivnosti, ki krepijo zavedanje o pomenu gozdov, ki opravljajo številne ekološke, socialne in proizvodne funkcije.

V Sloveniji ob letošnjem mednarodnem letu gozdov potekajo številne delavnice, javne prireditve in strokovne razprave na temo gozdov. Nekatere cilje, za katere si na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju MKGP) prizadevamo v okviru mednarodnega leta gozdov skupaj z javno gozdarsko službo in lastniki gozdov, smo v Sloveniji že dosegli. Z gozdovi gospodarimo trajnostno, sonaravno in večnamensko. Kljub temu so pred nami še številni izzivi.

Eden izmed pomembnih ciljev v Sloveniji je povečanje rabe lesa. Slovenija je med najbolj gozdnatimi državami v Evropski uniji, saj skoraj 60 % njenega ozemlja prekriva gozd. V preteklih desetletjih lesni predelovalni industriji v Sloveniji ni bilo

namenjeno dovolj pozornosti, zato so lesno predelovalna podjetja postala nekonkurenčna na evropskem trgu, nekdanji južni trgi pa so postali nedosegljivi za nekdaj cenjeno slovensko blago. Razlogov za to je več, najpomembnejši pa so zagotovo neprilagojenost tehnologij in stroškov dela glede na trg ter prevelika želja posameznikov po privatizaciji nekdaj uspešnih državnih podjetij. Posledica je bila prekinjena proizvodnja veriga od gozda do končnega produkta ter izguba veliko delovnih mest. Slovenske žage predelajo in razžagajo vse manj lesa, saj ta že v obliki hlodovine odteka na druge evropske trge, kjer so odkupne cene lesa višje.

Danes smo tako priča zanimivemu protislovju. Slovenski gozdovi so rastiščno pestri in vsebujejo preko 330 mio m^3 lesa v svoji lesni zalogi. Letno tako v slovenskih gozdovih priraste preko 9 mio m^3 lesa bruto. Ob upoštevanju trajnostnih in sonaravnih načinov gospodarjenja bi lahko na leto posekali preko 6,5 mio m^3 lesa, vendar ga zaradi lastniških zakonitosti in nepripravljenosti lastnikov gozdov za delo v njihovem gozdu posekamo le 3,37 mio m^3 lesa (bruto) na leto (po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije za leto 2010). Tako nam vsako leto v gozdu ostane veliko lesa, kar ima za posledico akumulacijo prirastka preko svoje optimalne ekonomske vrednosti lesa, s čimer se dela v gozdu in družbi velika ekonomska in ekološka škoda.

V zadnjem času pa se čedalje bolj zavedamo vseh pozitivnih učinkov, ki jih prinaša raba lesa in ostalih naravnih materialov. Med te spadajo zlasti varovanje okolja, kakovost bivanja, blažitev klimatskih sprememb, uporaba izdelkov iz lesa ob izteku njihove uporabe kot obnovljivi vir energije in drugi.

Ministrstva se zavedajo problematike, ki pesti gozdno-lesni sektor, vendar so ga do sedaj preko številnih razvojnih projektov in Programa razvoja podeželja (PRP), ki vzpodbuja vlaganja v gozdove z izgradnjo gozdnih prometnic za varnejšo in ekonomično delo v gozdu, nakupu nove varovalne in strojne opreme, nakupu strojev za primarno predelavo lesa na kmetijah, reševale le parcialno.
V okviru Programa razvoja podeželja je bilo v obdobju od leta 2007 do konca leta 2010 le za ukrep št. 122 - Povečanje gospodarske vrednosti gozdov investiranih 12,9 mio EUR za nakup naslednje strojne in varovalne opreme ter izgradnjo gozdih cest in gozdnih vlak:

Preglednica 1: Sofinanciranje MKGP za nakup stojne in varovalne opreme za lastnike gozdov v okviru ukrepa št. 122 - Programa razvoja podeželja od leta 2007 do konca leta 2010

Sofinanciranje MKGP za nakup nove stojne in varovalne opreme za lastnike gozdov po vrstah opreme											
	Harvester	Procesorska glava	Forwarder	Traktor-kolesnik za delo v gozdu	Zgibni traktor	Traktorska gozdarska prikolica	Žični žerjavi	Motorna žaga	Osebna zaščitna sredstva	Gozdarski vitli	SKUPAJ
Skupaj (kom)	5	2	4	253	3	68	4	113	108	112	674
Skupaj (EUR)	1.043.950	74.322	619.144	9.158.150	267.330	984.235	436.165	44.687	19.685	261.298	12.928.541

Preglednica 2: Sofinanciranje MKGP za izgradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in vlak v okviru ukrepa št. 122 - Programa razvoja podeželja od leta 2007 do konca leta 2010

	Sofinancirana vrsta del (m)				SKUPAJ
	Gradnja gozdne ceste	Rekonstrukcija gozdne ceste	Gradnja gozdne vlake	Rekonstrukcija gozdne vlake	
Dolžina (m)	26.186	3.530	172.407	117.295	319.418

Z nepovratnimi sredstvi iz programa razvoja podeželja pa se bodo še naprej sofinancirale investicije v nakup nove opreme in mehanizacije za posek in spravilo lesa, za gradnjo gozdnih cest in gozdnih vlak. Konec meseca novembra bo MKGP še zadnjič razpisalo razpis za ukrep št. 122 – povečevanje gospodarske vrednosti gozdov v vrednosti sofinanciranja 4,5 mio EUR.

Na pobudo strokovne javnosti in stroke sta minister, pristojen za gozdarstvo, in ministrica, pristojna za gospodarstvo, letos pomladi ustanovila medresorsko delovno skupino imenovano »Gozd-les«, katere namen je proučiti najpomembnejše zaviralce razvoja celotne gozdno lesne verige. Člani delovne skupine so predstavniki vseh pristojnih ministrstev, zbornic, javnih zavodov in gospodarstva. Rezultat delovne skupine bo izdelan Akcijski načrt za povečevanje konkurenčnosti celotne gozdno-lesne verige s konkretno izdelanimi cilji, ukrepi in časovnimi komponentami za premostitev poglavitnih težav in izzivov, ki pesti gozdno-lesni sektor. Akcijski načrt bo izdelan do konca letošnjega leta.

Povzemam le nekatere pomembnejše cilje in ukrepe Akcijskega načrta:

1. Opredelitev gozdne in lesne panoge kot **strateške prioritetne panoge** v Sloveniji v obdobju 2014 – 2020 z upoštevanjem lesa kot strateške surovine.
2. Sprejem **Uredbe o zelenih javnih naročilih (ZeJN)**, kjer se povečuje minimalna količina vgrajenega lesa v stavbe v volumenskem deležu 30 %, vsem zavezancem po ZeJN.
3. Povečanje izkoriščenosti in negovanosti slovenskih gozdov.
4. Povečanje deleža hlodovine, ki se predela v slovenskih žagarskih obratih.
5. Povečanje prodaje pohištva iz lesa za 30 % v 3 letih.
6. Povečanje prodaje stavbnega pohištva (okna, vrata) iz lesa za 30 % v 3 letih.
7. Povečanje certificiranega lesa (CE certifikat) za gradbeni les
8. itd.

Pomembno se je zavedati multiplikacijskega učinka predelave lesa na gozd, gospodarstvo in družbo. Z vnovično vzpostavitvijo celotne gozdno-lesne vrednostne verige bomo omogočili enakomeren regionalni razvoj s porabo lastne surovine in znanja, nego in varstvo gozdov, revitalizacijo podeželja z zaposlitvenimi možnostmi za vse izobrazbene strukture (socialna kohezivnost) in razbremenili prometne povezave zaradi dnevnih migracij v večja urbana središča.

Vsako potovanje se prične s prvim korakom, za katerega je potreben pogum in jasno določen cilj. Le s skupnim prizadevanjem za dobrobit celotnega gozdarstva in lesarstva bomo našemu nacionalnemu bogastvu lesu dali vrednost, ki mu zagotovo pripada.

11.50 - 12.10

Predstavitev strategije za ponovni vzpon slovenskega lesarstva - Vzroki za propadanje lesno predelovalne industrije in aktivnosti za njeno reševanje

dr. Miha Humar, mag. Mitja Piškur, dr. Andreja Kutnar, dr. Črtomir Tavzes, dr. Nike Krajnc, dr. Jože Kropivšek, Igor Milavec, Bernard Likar; BF - Oddelek za lesarstvo

Neizkoriščenih priložnosti za vse državljane Slovenije, ki jih ponuja lesna industrija, tako danes kot tudi v bodoče, je veliko. Kot edina slovenska ekonomska panoga premore bogato surovinsko zaledje, geografsko ustrezno razpršene in tehnološko dokaj dobro opremljene predelovalne obrate ter močno razvejan trg za izdelke, ki jih v več kot sedemdesetih odstotkih prodaja na tujih trgih. Lesnopredelovalna industrija se je v času izrazite recesije tako kot nekatere druge predelovalne dejavnosti znašla v težavah in potrebuje pomoč pri prestrukturiranju in pospeševanju razvoja. Slovenska lesna industrija lahko namreč v danih ekonomskih razmerah ob pravilno vodeni državni politiki rešuje ekonomske, socialne in okoljske izzive, pred katerimi se je znašla naša družba.

V dokumentu podajamo povzetek predloga izhodišč za prestrukturiranje slovenske lesnopredelovalne industrije, ki je nastal v okviru Ciljnega raziskovalnega projekta V4-1010 Možnosti za prestrukturiranje slovenske lesne industrije, ki sta ga financirala Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za gospodarstvo. Cilji projekta V4-1010 so bili proučiti področja, kjer bo mogoče z minimalnimi stroški (investicijami) relativno hitro dvigniti dodano vrednost izdelkom, pripraviti predlog najpomembnejših ukrepov in smernic za preoblikovanje in razvojni preboj

slovenske lesne industrije, kar ji bo omogočilo uspešno delovanje tudi v enaindvajsetem stoletju in pripraviti vizijo v obliki smernic, ki bi slovensko lesnopredelovalno industrijo vodile v boljšo prihodnost s kontinuiranim povečevanjem števila zaposlenih ob rasti dodane vrednosti.

V projektno skupino so bile vključene vse raziskovalne organizacije s področja gozdarstva-lesarstva, in sicer Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Gozdarski inštitut Slovenije, ILTRA in Lesarski grozd. V razpravo so bili vključeni tudi Gospodarska zbornica Slovenije (Združenje za lesno in pohištveno industrijo, Združenje za papirno in papirno predelovalno industrijo), Zveza lesarjev Slovenije, Društvo inženirjev in tehnikov lesarstva Ljubljana… Strokovnjaki so v okviru Ciljnega raziskovalnega projekta V4-1010 Možnosti za prestrukturiranje slovenske lesne industrije so pripravili anketni vprašalnik namenjen podrobnejši analizi stanja proizvodnega, organizacijskega, ekonomskega in trženjskega področja poslovanja v slovenskih lesnih podjetjih. Poleg izkušenj vključenih strokovnjakov in izvedene ankete, so bile težave in izzivi, kot tudi rešitve, predstavljene oziroma izpostavljene tudi v okviru medresorske delovne skupine Gozd-les in na delavnici, ki je bila organizirana 9. marca 2011 v okviru sejma Dom na Gospodarskem razstavišču. Številne pobude so bile že realizirane v času trajanja projekta.

12.10 - 12.45

Odmor za malico

12.45 - 13.00

Oglarstvo, možnost za vključevanje več vlog gozda v produkt razvoja

Jože Prah; Zavod za gozdove Slovenije

Slovenija spada med najbolj gozdnate države v Evropi. Gozdovi so potencialna vegetacija na več kot 90 % površine naše dežele. Danes je Slovenija po gozdnatosti na tretjem mestu v Evropi, za Finsko in Švedsko. Gozd obsega več kot 60 % slovenske površine. Gozdni prostor pa okoli 80 %. Še leta 1875 je bila gozdnatost 36 %. Slovenija ima 0,62 ha gozda na prebivalca. Gozd kot ekosistem je najpopolnejša življenjska skupnost. Je naravna dobrina in izrazito mnogoplasten ter tako predstavlja gospodarsko korist, pomembno sooblikuje fizično okolje in ostaja enako pomembna sestavina človekovega duhovnega sveta. Človek išče koristi in gozd s svojim delovanjem, s svojimi funkcijami zadovoljuje določene človekove materialne in nematerialne potrebe. Naravni ali gospodarski gozd opravlja svoje funkcije neodvisno – kot ekosistem. V njih se pogosto skriva potencial, da z njimi ali s svojim določenim stanjem zadovoljuje določene potrebe. Te potrebe so tiste, ki v konkretnih primerih in času, prikličejo v življenje določene vloge gozda.

Klasično gozdarstvo se je razvijalo in razvilo predvsem okrog lesnoproizvodne vloge. Z razvojem družbe in hkratnim slabšanjem okolja se je število vlog gozda pomnožilo. Danes govorimo o treh sklopih vlog: socialne, okoljske in proizvodne. Seveda pa današnji nabor vlog še ni popoln, porajajo se vedno nove, kot odraz razvoja družbe s spremembami v okolju. V porastu so predvsem okoljske (krajinska, gozd kot ponor ogljika,…) in socialne (premoženjska, zaposlitvena, sprostitvena, duhovna…). Vloge so med seboj povezane, prepletene. Mnogokrat sobivanje med njimi ni enostavno, kajti nobena od vlog naj ne bi prestopila meje nosilnih zmogljivosti. Vse to nas vodi v paradigmah slovenskega gozdnega gospodarjenja, ki sloni na treh načelih: sonaravnost, trajnost, mnogonamenskost. To pomeni, da gre za integracijo vseh funkcij (vlog) gozdov in njihove rabe, upoštevaje območne posebnosti, gospodarske razmere in družbene potrebe ter optimalni donos materialne in nematerialne rabe gozdov, vezane na trajnost donosov vseh funkcij oz. vlog gozda z ukrepi, ki so sorodni »Naravi«. Človek je torej prisiljen iskati kompromis med tem, kar hoče in tistim, kar gozd in gozdni prostor zmore. Gre za kompromis med javnim in zasebnim interesom ter močjo »Gozda«. Skratka gre za razumevanje naravnega razvoja gozdov in gozdnega prostora ter njegovih zakonitosti pri gospodarjenju. Vse to je osnova

za ohranitev in uspešen razvoj gozdov ter hkrati tudi za ohranitev človeku prijaznega bivalnega okolja. Govorimo o široki paradigmi razvoja, ki je:

- nenehno napredovanje znanosti in drugih dejavnikov, ki krepijo uspešnost gospodarstva in storitev brez škodljivih posledic v okolju, temveč vplivajo na izboljšanje okoljskih razmer za zdravo in človeka vredno življenje,
- uravnotežen razvoj je ekološko zmeren, ohranja obstoječe naravne vrste in njihov genetski vložek za razvoj ekosistemov ter krepi družbeno skupnost (Ferreira, 2005).

Oglarstvo danes lahko ponovno zadovoljuje in aktivira več vlog gozda, predvsem pa proizvodne in socialne. Beseda oglarstvo, oglarjenje ali oglarija pomeni pridobivanje oglja v kopah. Ta način izkoriščanja lesa je znan že iz davnine. Poogljevanje se vrši pri omejenem dostopu zraka in edini glavni proizvod je oglje. Kuhanje oglja poteka z nepopolnim zgorevanjem lesa v jamah, kopah ali prenosnih pečeh (Ilc, 2011). Oglarjenje je bilo osnovni izvor sredstev za balzamiranje trupel oseb v egipčanski kulturi (3100 do 332 pr.n.št.). Pravimo lahko, da je ves čas oglje spremljalo človeške kulture tudi do srednjega veka, posebno v tistih krajih, kjer se je razvijalo rudarstvo in pridobivanje železa. Pri nas se je šele v dobi renesanse razmahnilo železarstvo, vendar pa ga brez gozdov in obsežne proizvodnje oglja ne bi bilo. Z razvojem rudarstva in prometa, predvsem železniškega, je premog začel nadomeščati oglje v metalurgiji, vendar pa ga ni povsem nadomestil, predvsem v fužinarstvu ne. V teh časih gozd ni imel take vrednosti, kakor danes. Oglje je bilo pomemben proizvod vse do devetdesetih let devetnajstega stoletja, ko se je bukov les začel uporabljati tudi v tehnične namene in je dosegal boljšo ceno kot oglje (Prah, 2002). Še danes lahko povsod v naših gozdovih najdemo ostanke kopišč.

Danes oglarjenje omogoča ohranitev identitete, to je tiste mentalne podobe območja. Je paradigma samosvojosti skozi naravne in grajene posebnosti.

Oglarjenje se ponuja kot ena izmed možnih rešitev gospodarjenja v mlajših gozdovih, kjer je nega gozdov z redčenji najbolj potrebna. To pa je že količina, ki v dobršni meri rešuje problem redčenj v mlajših sestojih in trženje na tržišču manj kvalitetnih lesnih sortimentov. Drug zelo pozitiven vidik oglarjenja pa je še v ohranjanju kulturne krajine. Zaraščanje kmetijskih površin je vse močnejše. Z izrabo te lesne mase v oglje nedvomno pripomoremo k zmanjšanju površin, ki so se zarastle.

Za oglarja ima lahko pridobivanje oglja večplasten pomen, ki bi ga lahko razdružili na sociološki in denarno pridobitveni del.

Naš oglar ni več samo tisti, ki ohranja kulturno krajino, zmanjšuje zaraščenost travniških površin in opravlja nego v mladem gozdu, temveč postaja učitelj, raziskovalec in vodič. Lahko začuti, da zna delati nekaj posebnega in vrednega. Poleg oglja lahko prodaja še naravno in kulturno krajino, oglarsko kolibo, lastne pridelke od jabolčnika do kruha. Z druženjem dviga sam sebe in okolico.

Oglarjenje kot turistična zanimivost, je nedvomno zgodba. Kraj je lahko prepoznaven po kopah, ki daje enkratnost v razpoznavnosti, kot deželo oglarjev. In ta posebnost, drugačnost, lahko pomeni dober atribut za vabilo obiskovalcem v ta prostor. Preživeti noč z oglarjem in prespati v oglarski kolibi, je nedvomno doživetje. Risanje z ogljem, skratka ustvarjanje z ogljem lahko pritegne različne profile umetnikov, ki obogatijo duhovnost kraja. Nikakor ne smemo pozabiti na oglarske dneve, skupni pohod…, ki združuje domačine v skupne akcije in skupne nastope na trgu, pod eno oglarsko blagovno znamko. Oglarjenje povežemo na kovačije, kovačije na …. In tako imamo sklenjene različne kroge dela in razmišljanj.

V Sloveniji vsako leto oglari več kot 50 oglarjev, ki zložijo in skuhajo na leto približno 100 kop, kar pomeni okoli 500 ton oglja. Neformalno so povezani v Klub oglarjev Slovenije, ki je je bil ustanovljen leta 2009. Klub oglarjev Slovenije predstavlja prostovoljno, samostojno, ter nepridobitno združenje oglarjev.

Danes se oglje uporablja predvsem za peko na žaru. Na Slovenskem imamo »živa kopišča« na več kot dvajsetih mestih po Sloveniji. Poleg tega imamo dve tematski poti, ki sta posvečeni oglarstvu: Pot Sv. Mohorja v Selški dolini in Oglarska pot v

Oglarski deželi Dole pri Litiji. Oglarstvo v Dolah pri Litiji na Dolenjskem in v Selški dolini poteka skoraj skozi vse leto, saj se vedno najde oglar, ki les pripravlja ali pa ga poogluje.
Oglarstvo na Slovenskem ima prihodnost. Ta je sicer odvisna od primerne prodajne možnosti oglja, vendar je naše oglje kakovostno in tržno zanimivo. Poleg tega ima oglje visoko kurilno vrednost. S posebno blagovno znamko bi oglje lahko dobilo višjo ceno. Na ta način bi postalo oglje še bolj tržno zanimivo blago. Oglarstvo na Slovenskem namreč že postaja tržno zanimiva dejavnost. Svojo prihodnost ima zlasti v turizmu. Prihodnost naj temelji na predvsem na konceptu kakovosti. Tem pa bodo morali ponuditi doživetje podeželja (emocije tradicije in naravnih lepot), graditi na miru, čistoči, vonju podeželja in okusni, kakovostni hrani. Za ta segment je potreben osebni, intimni odnos, saj gre za posameznike ali majhne skupine.

Največji kapital projekta oglarjenja v Sloveniji lahko strnemo v točke:

- Oglarska kadeča kopa kot medij za združevanje.
- Izjemnost prostovoljne naravnanosti dela.
- Voden obisk spoznavanja sožitja človeka in Narave.
- Osebna rast.
- Razvoj podeželja (inovativnost).

Ugotavljamo tudi, da je glavni činitelj, da se je oglarjenje ohranilo, tradicija. In to tradicijo velja »nagraditi« s strani državnih ukrepov, tako da bo oglarjenje tudi ekonomsko zanimivo. In takrat bomo lahko nedvomno marsikje priča povečanju opravljenih negovalnih del v gozdu ter zmanjševanju zaraščanja krajine. Predvsem pa se ljudje ne bodo odmaknili fizično in duhovno s podeželja.

Viri:

- Ferreira A. Vloga gozda v trajnostno-sonaravnem razvoju Zgornje Gorenjske. Doktorska disertacija. Ljubljana, FF, Oddelek za geografijo, 2005
- Ilc J. Oglarjenje na kočevskem gozdnogospodarskem območju. Dipl. delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 2011
- Prah J. Dole pri Litiji, kraj, kjer živi oglarstvo. Dole pri Litiji, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Brežice in Športno društvo Dole pri Litiji, Sekcija za ohranjanje naravne in kulturne dediščine, 2002.

13.00 - 13.15

Količevo d.d. in razvoj

Branko Rožič; Količevo d.d.

Količevo Karton, ki je zadnjih 13 let v lastniški sestavi avstrijskega koncerna Mayr Melnhof, največjega svetovnega proizvajalca in predelovalca premaznih kartonov, ki so namenjeni za komercialno embalažo, predstavlja v svoji več kot 90-letni zgodovini pomemben člen v slovenski papirni in papirno predelovalni industriji. Zadnjih nekaj desetletij temelji naš program na proizvodnji premaznih kartonov, ki so izdelani pretežno na vračljivem papirju. S skupno letno proizvodnjo 240.000 ton kartonov se umeščamo med večje papirnice in na evropskem trgu dosegamo 4 %-ni tržni delež.

Pred slabim desetletjem smo pričeli intenzivneje razvijati program premaznih kartonov, ki so izdelani pretežno iz svežih lesovinskih in celuloznih vlaken. V ta namen smo zasnovali lastno proizvodnjo lesovine v količini 25.000 ton letno, pri čemer smo se oskrbovali z lesom izključno iz domačih virov. Šlo je za približno 50.000 do 60.000 m^3 sortimentov smreke in jelke in to še v času, ko izvozni trg ni bil tako intenziven in konkurenčen, to pomeni, da oskrba ni bila otežena.

Razvojne usmeritve, ki smo jih zasnovali pred nekaj leti, pa nas močneje usmerjajo v proizvodnjo omenjenih kartonov, ki imajo poleg višje dodane vrednosti tudi občutnejšo tržno rast na globalnem trgu, saj se del trga usmerja intenzivneje v

kartone, ki so izdelani iz svežih vlaknin. V smislu potrditve teh razvojnih usmeritev smo v letošnjem letu pričeli z obsežno investicijo prenove večjega kartonskega stroja, v skupni vrednosti 45 mio €, s katero bomo postavili tehnološke tehnične temelje za proizvodnjo tovrstnih kartonov ter povečali proizvodnjo lesovine do višine, ki bo zagotavljala visoko stopnjo samooskrbe. To pomeni, da bomo dosedanje potrebe po brusnem lesu povečali že v letu 2012 do 2013 za več kot 3 krat torej iz 50 do 60.000 m^3 na 150. do 200.000 m^3.

Modernizacija linije, ki jo v ta namen izvajamo, bo obsegala poleg razširitve brusnih kapacitet lesa tudi novo povsem avtomatizirano linijo za razrez brusnega lesa premera od 8 do 35 cm dolžine od 2 do 6 m. Kot rečeno, bomo s to naložbo, ki bo zaključena ob koncu letošnjega leta, postali zelo pomemben kupec brusnega lesa na tem geografskem področju. Navedena dejstva kažejo na to, da v našem primeru ne gre zgolj za razvojne namere temveč za že udejanjeno razvojno strategijo, ki ima in bo imela posledice na trgu celuloznega in brusnega lesa.

Naše nadaljnje razvojne usmeritve temeljijo na poti, ki smo jo začrtali s to investicijo, kar pomeni, da bodo naše bodoče srednjeročne potrebe po sortimentih brusnega in celuloznega lesa naraščale do letnih količin 250 do 300.000 m^3.

Kakšno je naše trenutno stanje na področju oskrbe z lesom? Praktično vse dodatne količine, po katerih povprašujemo v letošnjem letu, pridobivamo iz uvoza, pri čemer se dostikrat zgodi, da se nam dobavi les, ki je sicer bil izvožen iz slovenskih virov. Smatramo, da ni resnično nikakršnega razloga, da ne bi večino količin pridobili iz slovenskih gozdov, od slovenskih dobaviteljev, posebno še, ker smo podjetje z najvišjo bonitetno oceno in znano po svoji finančni moči in poslovni storilnosti. Zato pozdravljamo in spodbujamo vsakršno obliko organiziranosti in organizacije slovenskih dejavnikov gospodarjenja z lesom, ki bo na osnovi trajnostnega razvoja zagotavljala primerno izrabo lesa na način, da bo dodana vrednost ostajala v domačih podjetjih. Pri tem seveda vedno in v vsakem trenutku sprejemamo pogoje tržnega gospodarjenja.

13.15 - 13.30

Les – pomemben dejavnik v razvoju Vipap d.d.

Jožica Stegne; Vipap d.d.

13.30 - 13.45

Spojine v lesu kot proizvodi z visoko dodano vrednostjo

dr. Primož Oven; BF - Oddelek za lesarstvo

Izhajajoč iz predpostavke, da je les kompleksen biokemični produkt dreves, bomo v prispevku poudarili izbrane vidike njegove kemične zgradbe in izpostavili možnost izkoriščanja lesa in skorje pri pridobivanju proizvodov z visoko dodano vrednostjo. V razpravi bomo tako poudarili osnove kemične zgradbe lesa in skorje. Na poljuden način bomo opisali spojine, ki sestavljajo olesenelo celično steno, prav tako pa tudi spojine, ki jih tradicionalno imenujemo ekstraktivi. Opozorili bomo na možnost pridobivanja teh spojin iz odpadne biomase in gozdnih sortimentov slabše kakovosti in ilustrirali uporabo teh spojin pri proizvodnji konkretnih produktov z visoko dodano vrednostjo.

13.45 - 14.00

Center predelave lesa Trnovo

mag. Darinka Kozinc, Liljana Brajlih; Center predelave lesa Trnovo

»Nenehna in več let trajajoča opozorila, da se preveč posekanega lesa, hlodovine iz Trnovskega gozda odvaža izven Goriške regije in državnih meja, terjajo nujno in hitro ukrepanje. Ne na zadnje je pri tem prisotna tudi skrb in odgovornost za varovanje okolja in cestne infrastrukture, nujni ukrepi za zniževanje CO_2 v ozračju in potreba po racionalni rabi energije predvsem zelene energije ter ponujena dodatna podjetniška priložnost.
Na privatnem in javnem partnerstvu zasnovan Center predelave lesa-Trnovo, Trnovski gozd, naj bi bil sposoben vzpostaviti na podlagi sodobne in ekološke tehnologije tržno zanimivo predelavo lesa v izdelke z visoko dodano vrednostjo ter zagotavljati razvoj za lastni bodoči obstoj na območju nastajanja lesne surovine. Celoten Trnovski gozd z vsemi svojimi značilnostmi in posebnostmi, bogastvom lesne mase, ekonomske izkoriščenosti danes in jutri so izhodišče za oblikovanje naročene študije.«

Naloga proučiti idejo o vzpostavitvi podpornega okolja za predelavo lesa je bila naročena v času svetovne gospodarske in finančne krize, kateri se Slovenija ni ognila, ni pa se ji ognila niti lesnopredelovalna obrt in industrija.

Dejavnost predelave lesa je le še v redkih primerih serijska. Da bi subjekti v tej dejavnosti zadostili potrebam odjemalcev, morajo biti izjemno fleksibilni in sposobni izpolnjevati maloserijska oz. individualna naročila, cenovno konkurenčni in hkrati kakovostni. Ustrezna odzivnost na spremenjene tržne razmere je možna le v primerih, da ima nosilec dejavnosti ustrezne konkurenčne vire:
– prostorske, tehnične, kadrovske, finančne, dostop do surovin in privlačen izdelek, kar pa še vedno ne zagotavlja uspeha. Akterji dejavnosti predelave lesa oz. trženja izdelkov iz lesa namreč opozarjajo na neskladen odnos odjemalcev do izdelkov iz lesa v primerjavi z izdelki iz drugih materialov. Odjemalec ob primerjavi razmerja cena: ≪performance≪ (učinek, korist) izbere izdelek z lastnostmi: malo ali nič vzdrževanja, varnost (požar, poplava), možnost pogostejše menjave izdelkov, ker so izdelki iz umetnih tvoriv praviloma cenejši od lesenih… Prizadevanja morajo iti v smeri spremembe kulture bivanja, vplivanja na trajnostni odnos do okolja, v katerem želimo živeti, začenši z vzgojo in izobraževanjem v zgodnjem otroštvu, spodbujanjem odraslih k spremembi nakupnih navad in izpostavljanjem tradicije okolja, ki je ≫živelo z lesom≪, ker ob kamnu drugih trdnejših in trajnejših materialov ni bilo. Te okoliščine, sama lokacija umestitve ideje Centra predelave lesa (sredi gozdov), gibanja na trgu surovin in energentov in z njima povezanih politik, ambicija vzpostaviti enega od ≫vzorčnih≪ centrov v Sloveniji upoštevajoč prakse sosednjih držav s predvidenimi dejavnostmi od razvojnoraziskovalne do prodajne navaja k iskanju rešitev na področju maloserijske proizvodnje lastnih kakovostnih končnih izdelkov z visoko dodano vrednostjo vključujoč celosten in trajnosten odnos do okolja.

14.00 - 14.15

Les strateška surovina Slovenije

dr. Franc Pohleven; BF - oddelek za lesarstvo

Za človeštvo v prihodnosti ne bo pomembno kako proizvesti čim več energije, ampak kako z manj energije oziroma manjšo emisijo toplogrednih plinov ustvariti več izdelkov. Les je od vseh materialov energetsko najmanj obremenjujoč, saj v naravi nastaja s procesom fotosinteze iz CO_2. Prav tako je predelava lesa enostavna in energetsko nepotratna. Iz lesa je mogoče narediti skoraj vse; od objektov do visoko tehnološko razvitih izdelkov, ki v letih uporabe še nadaljnje skladiščijo CO_2. En kubični meter lesnih izdelkov v končnem izračunu v ozračju zniža CO_2 za dve toni. Tako s predelavo lesa in rabo lesnih izdelkov (namesto iz aluminija, betona, jekla, opeke, plastike) odločilno prispevamo k znižanju emisije CO_2 ter omogočimo prehod v nizkoogljično družbo.

Les je edina surovina, ki jo imamo v Sloveniji v izobilju, kajti v naših gozdovih na leto priraste okoli 4 m^3 lesa na prebivalca. S predelavo lesa ter vsesplošno rabo lesnih izdelkov in objektov, namesto iz drugih materialov, bi lahko pri nas znatno znižali emisijo CO_2. Les bi morali opredeliti kot strateško surovino in lesarsko panogo podpreti po vzoru turizma. Slovensko gospodarstvo bi morali z energetsko potratne industrije preusmeriti v predelavo lesa. Z oživitvijo lesnopredelovalne industrije bi omogočili izhod iz gospodarske in okoljske krize. Predelava lesa predstavlja velike zaposlitvene možnosti, obenem pa ne onesnažuje okolja (zraka, voda, zemlje in podtalnice) ter sovpada s turistično usmerjenostjo Slovenije.

14.15 - 14.45

Razprava in zaključki

Zaključek posveta

ZVEZA GOZDARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Večna pot 2, 1000 LJUBLJANA
Davčna št. 61337765; Matična št. 5010365
Elektronski naslov: zveza.gozd@gmail.com

ZVEZA LESARJEV SLOVENIJE
Karlovška cesta 3, 1000 LJUBLJANA
T.: 01/421-46-60, e-pošta: zls-zveza@siol.net